SECȚIUNEA III

DREPT CIVIL, DREPTUL AFACERILOR, DREPTUL MUNCII, DREPTUL FAMILIEI

DREPTUL LA VIAȚA PRIVATĂ ȘI DE FAMILIE ÎN CAUZELE PRIVIND RĂPIREA INTERNAȚIONALĂ DE COPII

RIGHT TO RESPECT FOR PRIVITE AND FAMILY LIFE IN CASE OF CHILD ABDUCTIONS

CZU: 341.46:342.721 **DOI:https://doi.org/10.5281/zenodo.10722068**

DONI Valentina,
doctorand, Școala Doctorală Științe Juridice USM
ORCID ID: 0000-0003-0316-0651
E-mail: av.donivalentina@gmail.com

Introducere

Copiii sunt titulari de drepturi și beneficiază de toate drepturile omului și fac obiectul unor reglementări speciale. Aspectele civile ale răpirii internaționale de copii în Republica Moldova se interpretează conform Convenției de la Haga din 25.10.1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, Convenției din 20.11.1989 cu privire la drepturile copilului, Codului Familiei, Codului de procedură civilă, Codului civil și altor acte normative naționale și internaționale aferente apărării drepturilor și intereselor dreptului la viața privată și de familie. Conform prevederilor art.8 al Convenției Europene a Drepturilor Omului pct. 1 Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale. Pct.2 Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora. [1]

Ca urmare dreptul la viața privată și de familie se i-a în corolare la interpretarea aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii prin prisma Convenției Europene a Drepturilor Omului, Convenției de la Haga asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii și a dreptului internațional.

Conform prevederilor Codului Familii ambii părinți au drepturi egale, iar preluarea copilului de către un părinte fără consimțământul celuilalt părinte, reprezintă un act ilegal care încalcă dreptul la viața privată ocrotit de Convenție. Prezintă interes cercetarea interesului superior al copilului în cazul răpirii internaționale de copii sub aspectul dreptului la viața privată

și de familie. Acest fapt, se manifestă atât prin multiplicarea cazurilor ce apar în practica judiciară și extrajudiciară și interesul manifestat de către cercetători științifici. La fel și introducerea capitolului XXV[1] înapoierea copilului și exercitarea dreptului de vizitare în Codul de procedură civilă au sporit necesitatea interpretării acestor prevederi legale și cercetării practicii naționale și internaționale în domeniu.

Obiectivele prezentei cercetării sunt analiza aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii sub aspectul dreptului la viața privată și de familie și prin prisma jurisprudenței. Concretizăm că, jurisprudența este creată din litigiile inițiate de părinți sau de alți reprezentanți legali ai copiilor. Scopurile cercetării fiind crearea unui cadru juridic național conform standardelor internaționale.

La elaborarea articolului am aplicat un spectru larg de metode generale și particulare ale cunoașterii științifice. Printre metodele de cercetare utilizate enumerăm metoda logică, comparativă, istorică. Baza teoretică a cercetării este constituită din lucrările cercetătorilor din Republica Moldova și din alte state, iar baza juridico-normativă include reglementările naționale și internaționale în materia dreptului la viața privată și de familie și a aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii.

Rezultate și Discuții

Viața privată include dreptul la identitate, dreptul de a nu se dezvălui, fără temei sau fără consimțământul expres al persoanei, numele adevărat, adresa, vârsta, situația familială, modul de întrebuințare a timpului liber, elementele patrimoniului său, obiceiurile cotidiene etc. De asemnea sunt garantate intimitatea conjugală, secretul cu privire la sănătate, viața sentimentală etc. Prin lege sunt stabilite limitele exercitării dreptului la protecția vieții private. [2]

Ce ține de viața de familie, Constituția Republicii Moldova garantează prin art.28 repectarea și ocrotirea de către stat a vieții intime, familiale și private. Iar în cadrul art.48 alin.(1)-(2), definește familia ca elementul natural și fundamental al societății, fiind întemeiată pe căsătoria liber consimțită între bărbat și femeie, pe egalitatea lor în drepturi și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și intruirea copiilor. [3]

În același timp, menționăm că, CEDO nu conține o definiție a vieții private și de familie, dar aceasta poate fi dedusă din jurisprudența CtEDO. Constatăm aceeași situație în cazul definiției interesului superior al copilului care este unul din elementele cheie a identificării caracterului ilicit al neînapoierii copilului în statul reședinței sale obișnuite și neacordarea dreptului de vizită. Definirea interesului superior al familiei permițând analiza încălcării dreptului la viața de familie și a vieții private în contextul răpirii internaționale de copii.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că interesul superior al copilului în orice aspect care îl vizează este în centrul protejării copilului în vederea dezvoltării acestuia în mediul familial, întrucât familia constituie unitatea fundamentală a societății și mediul natural pentru creșterea și bunăstarea sa. [4]

Totuși, cu toate că în toate deciziile referitoare la copii, trebuie să primeze interesul superior al copilului, interesele părinților, în special cel de a avea o relație constantă cu copilul rămân un factor de luat în considerare atunci când sunt puse în balanță diferite interese aflate în joc.

La fel, Convenția cu privire la drepturile copilului indică că responsabilitățile parentale trebuie exercitate urmărindu-se în primul rând interesul superior al copilului și de o manieră

corespunzătoare capacitățile în continuă dezvoltare ale copilului. [5] Constatăm că, statul are obligația de a dispune măsuri pozitive privind respectarea dreptului la viața privată și de familie. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a afirmat în permanență că art.8 implică dreptul părintelui de a beneficia de măsuri adecvate din partea statului pentru a fi alături de copilul său, precum și obligația autorităților naționale de a dispune aceste măsuri. [3]

În aceeași ordine de idei, subliniem că viața de familie presupune existența unei familii, prin stabilirea unei legături de rudenie sau de alianță suficient de strânse. Merită evidențiat că, relațiile de tip familial intră sub incidența vieții private. Aceasta deoarece viața privată trebuie să includă și dreptul individului de a lega și dezvolta relații cu semenii săi, fapt constatat și în cauza Niemietz împotriva Germaniei, hotărâre din 16.12.1992, seria A nr.251-B, p.34, pct.29. [6]

Menționăm că, depășirea semnificativă a termenului fără caracter obligatoriu de 6 săptămâni, prevăzute la art.11 din Convenția de la Haga, în absența unor circumstanțe susceptibile să scutească instanțele naționale de obligația de a-l respecta cu strictețe, nu este conformă cu obligația pozitivă de a acționa rapid în cadrul procedurilor de înapoiere a copiilor. [7]

Sub aspectul dreptului de a fi ascultat, CEDO nu asigură în toate cazurile audierea copilului în instanță în toate cazurile pentru garantarea dreptului la viața privată și de familie. Această chestiune trebuie analizată apreciind circumstanțele specifice ale cauzelor, luându-se în considerare vârsta și maturitatea copilului. Un garant al asigurării interesului superior al copilului, a siguranței sale și a respectării dreptului la viața privată și de familie ar fi reprezentarea copilului de către un avocat ce acordă asistență juridică garantată de stat în cazurile audierii copilului în instanța de judecată. Acest factor ar presupune costuri suplimentare neprevăzute de Convenție dar ar asigura interesul suprem a copilului ca parte vulnerabilă în cadrul neînapoierii în statul reședinței sale obișnuite sau prin neasigurarea dreptului de vizită a unuia din părinți. Aceasta ar permite realizarea dreptului de a fi ascultat și identificarea necesităților individuale a copilului ce țin de educație, sănătate și integrare în societate.

Concluzii

În temeiul celor relatate supra, conchidem că, prezentul studiu constituie o primă etapă în materializarea intenției de dezvoltare a unei cercetări complexe, construite pe baza analizei comparative și aplicative a aspectelor civile a răpirii internaționale de copii. Cercetarea minuțioasă a practicilor privind înapoierea copiilor în statul reședinței obișnuite este utilă în vederea identificării celor mai relevante recomandări pentru legiuitorul național, cum ar fi asistența juridică garantată de stat a copiilor în aceste cauze. Concluzionăm că în cauzele privind deplasarea și neînapoierea copilului în statul reședinței sale obișnuite și a neasigurării dreptului de vizită este necesară respectarea dreptului la viața privată și de familie a părinților și a copilului.

Referințe:

1. Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, Roma, 4.XI.1950, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ron
2. Gherasimenco V., Dreptul la viața privată și de familie în actele normative naționale și internaționale, În: Studia Universitatis Moldaviae, Seria Științe Sociale, nr.3(43)/2011,

p.140. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/21.Dreptul%20la%20viata%20privata%20si%20de%20familie%20in%20actele%20normative%20nationale%20si%20internationale.pdf

3. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994, în vigoare la 29.07.1994, Publicat: 29.03.2016 în Monitorul Oficial Nr.78 art.140, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136130&lang=ro
4. Cârnaț, T., Cobîșenco I., Jurisprudența Curții Europen a Drepturilor Omului privind dreptul la viața privată și de familie, În: Revista Națională de Drept, nr.3, 2017, p.15, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/11_19_Jurisprudenta%20Curtii%20Europene%20a%20Drepturilor%20Omului%20privind%20dreptul%20la%20viata%20privata%20si%20de%20familie.pdf
5. Convenția cu privire la drepturile copilului 20.11.1989, Adunarea Generală ONU, https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child
6. Decizia cu privire la admisibilitatea cererii nr.34175/05, cauza D.J. și A.-K. R. împotriva României, CtEDO secția 3, 20.10.2009, p.88, http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/cedo/Cauza-D.J.-si-A.-K.R.-impotriva-Romaniei.pdf Ghid privind art.8 din Convenția europeană a drepturilor omului. Dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței, 31.12.2018, pct.270, https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_RON.pdf